
BIJZONDERE STRANDWAARNEMINGEN TUSSEN DE PANNE EN MIDDELKERKE OP 17 APRIL 1992.

N. SEVERIJS

Een wandeling op enkele stranden ten westen van Oostende op 17 april 1992 bleek, na de storm van de voorgaande dagen heelwat boeiend materiaal op te leveren. Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste vondsten op de stranden van De Panne, St.-Idesbald, Oostduinkerke en Middelkerke. Voor de zwaardscheden en mesheften worden alle vondsten vermeld.

1). De Panne.

De hoeveelheid materiaal op het strand was indrukwekkend. De volgende gegevens betreffen een deel van de vloedlijn van ongeveer 200 meter lang.

Gewone Zeester *Asterias rubens*: een tiental, alle levend, de grootste ±22 cm in diameter.

Eierkapsels van de Wulk *Buccinum undatum*: 100-den, in een oude vloedlijn dicht bij de dijk.

Gewone Tolhoren *Calliostoma zizyphinum*: 1 ex. van 17 mm hoog.

Muiltje *Crepidula fornicata*: 9 ex.; twee levende ketens (één met twee dieren en één met drie) op Halfgeknotte Strandschelpen.

Grote Zwaardschede *Ensis arcuatus*: 4 doubletten, waarvan twee juveniele.

Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*: massaal, 1000-den doubletten, alle vers en waarvan 100-den levend. Vele 10-tallen dieren ingegraven in het zand en 1000-den dode dieren los tussen de lege kleppen. Enkele 10-tallen juveniele doubletten (vanaf 30 mm).

Klein Tafelmesheft *Ensis minor*: 1 losse oude klep.

Asgrouwe Tolhoren *Gibbula cineraria*: 4 ex., één onbeschadigd, grootste 14 mm.

Grote Strandschelp *Macra corallina*: 100-den losse kleppen, vele vers.

Afgeknotte Gaper *Mya truncata*: 10-tallen.

Tepelhoren *Natica catena*: 2 ex., één vers met bruine vlekjes onder de sutuur duidelijk zichtbaar.

Stekelhoren *Ocenebra erinacea*: 1 oud ex., 22 mm hoog.

Gewone Slangster *Ophiura texturata*: 1 levend ex., 10 cm in diameter.

Schaalhoren *Patella vulgata*: 1 ex.

Stevige Strandschelp *Spisula solida*: 10-tallen verse doubletten, ongeveer de helft levend.

Halfgeknotte Strandschelp *Spisula subtruncata*: 10-tallen verse doubletten, ongeveer de helft levend.

Tapijtschelp *Venerupis senegalensis*: 10-tallen losse kleppen; vijf doubletten waarvan twee met mooi vlekkenpatroon.

Ruwe Boormossel *Zirfaea crispata*: 1 ex.

2). Sint-Idesbald.

Gewone Zeester *Asterias rubens*: 2 ex., levend, grootste 17 cm in diameter.

Kokkel *Cerastoderma edule*: 2 doubletten, waarvan één met het dode dier.

Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*: enkele 100-den, waarvan 10-tallen levend.

Grote Strandschelp *Mactra corallina*: algemeen, 2 levende en één dood ex.

Halfgeknotte Strandschelp *Spisula subtruncata*: algemeen, 10-tallen levend.

3). Oostduinkerke.

Weinig materiaal op het strand.

Witte Dunschaal *Abra alba*: 10-tallen levende en dode doubletten, grootste 18 mm lang.

Muiltje *Crepidula fornicata*: 1 levend ex.

Hartegel *Echinocardium cordatum*: enkele 100-den ex., allemaal met vleesresten, 4 tot 5 cm in diameter.

Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*: 10-tallen doubletten.

4). Middelkerke.

Massale hoeveelheden schelpen lagen bijeengespoeld naast de golfbrekers. Onderstaande vondsten werden verzameld bij één golfbreker.

Witte Dunschaal *Abra alba*: 4 verse doubletten, waarvan 2 levend.
Gedoornde Hartschelp *Acanthocardia echinata*: 1 fragment.

Witte Boormossel *Barnea candida*: enkele 10-tallen, 5 kleppen met apophyse.

Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*: 100-den verse doubletten, waaronder 10-tallen levende ex. en 10-tallen juveniele ex. (vanaf 30 mm lang).

Klein Tafelmesheft *Ensis minor*: 3 doubletten.

Tafelmesheft *Ensis siliqua*: 1 doublet en 1 losse klep.

Wenteltrap *Epitonium clathrus*: 4 ex., grootste 24 mm hoog en met duidelijk zichtbaar vlekkenpatroon.

Asgrauwe Tolhoren *Gibbula cineraria*: 1 ex. van 10 mm hoog.

Nonnetje *Macoma balthica*: algemeen, vele verse doubletten, één levend ex.

Grote Strandschelp *Macra corallina*: één levend doublet en 10-tallen losse kleppen.

Tepelhoren *Natica catena*: 4 ex., grootste 30 mm, bij 2 ex. waren de bruine strepen onder de sutuur duidelijk zichtbaar.

Stekelhoren *Ocenebra erinacea*: 1 oud ex., 23 mm hoog, licht beschadigd.

Gewone Slangster *Ophiura texturata*: enkele 10-tallen levende ex., grootste 11 cm in diameter.

Platte Slijkgaper *Scrobicularia plana*: 1 losse oude klep.

Halfgeknotte Strandschelp *Spisula subtruncata*: 1000-den doubletten, waarvan vele levend.

Tapijtschelp *Venerupis senegalensis*: één losse klep met paars-bruine vlekken en twee doubletten.

Op het strand van De Panne alleen werden er niet minder dan 31 verschillende soorten schelpen gevonden, op het strand van Middelkerke 27 en over de vier stranden samen werden 34 verschillende soorten aangetroffen.

Bekijken we de vondsten van zwaardscheden en mesheften, dan

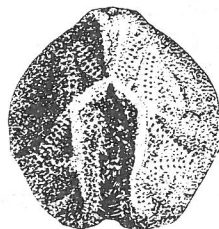
valt op dat de Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*, die pas in 1987 voor het eerst bij ons werd opgemerkt, nu massaal aanspoelt, terwijl de andere soorten zeer schaars op het strand vertegenwoordigd zijn. Betekent dit dat *Ensis directus* de andere soorten heeft verdrongen vóór onze kust ? Of leven de andere soorten op grotere diepte, zodat het materiaal dat op het strand aanspoelt geen goede afspiegeling is van de verhoudingen waarin de verschillende soorten voor onze kust vóórkomen ?

Een boeiend probleem.

Buizegemlei 90 (bus 6)
2650 Edegem

P.S.: op de hiernavolgende bladzijden vind je in bijlage de volledige waarnemingslijsten van de verschillende vindplaatsen.

De tabellen moeten van links naar rechts over de twee aanpalende pagina's gelezen worden.

Echinocardium cordatum
(naar PRUD'HOMME VAN REINE, 1979)

BIJLAGE.

Datum: 17 april 1992.

Gemeente: De Panne.

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
Abra alba	Witte dunschaal	1	
Asterias rubens	Zeester	10	L
Balanus balanoides	Gewone zeepok	A	L
Barnea candida	Witte boormossel	11	
Buccinum undatum	Wulk	M	
Buccinum undatum	Wulk	3	
Calliostoma zizyphinum	Gewone tolhoren	1	
Cerastoderma edule	Kökkel	M	
Crepidula fornicata	Muiltje	9	L+V
Donax vittatus	Zaagje	A	
Echinocardium cordatum	Hartegel/Zeeklit	3	
Ensis arcuatus	Grote zwaardschede	4	
Ensis directus	Amerikaanse zwaardschede	M	L+D
Ensis minor	Klein tafelmesheft	1	
Epitonium clathrus	Wenteltrap	6	
Gibbula cineraria	Asgrauwe tolhoren	4	
Littorina littorea	Gewone alikruik	1	
Littorina saxatilis	Ruwe alikruik	1	
Macoma balthica	Nonnetje	A	
Mactra corallina ciner.	Grote strandschelp	M	
Mya truncata	Afgeknotte gaper	A	
Mytilis edulis	Mossel	A	
Nassarius reticulatus	Gewone Fuikhoren	3	
Natica alderi	Glanzende tepelhoren	A	

(de zee was de voorgaande dagen stormachtig; massale hoeveelheid schelpen in de vloedlijn; de gegevens in de onderstaande tabel hebben betrekking op een deel van de vloedlijn van ongeveer 200 m lengte dat werd onderzocht).

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

vloedlijn in deel van vloedlijn dichtst bij dijk vloedlijn	grootste 22cm 20 stuks op spis. subtr. (2x), meerdere tientallen op mesheft
vloedlijn oude (springtij-)vloedlijn met veel afval en hout, dicht bij dijk vloedlijn in deel van vloedlijn dichtst bij zee vloedlijn vloedlijn	grootste ex. 61mm, één ex. met apophyse trossen eikapsels / 100den enkel fragmenten mondopening beschadigd, 17 mm hoog 100den, losse kleppen 2 levende ketens op spisula subtruncata's (één keten van twee en één van drie); de 4 overige vers maar zonder dier 10tallen, 5 doubletten waaraan één met volledig periostracum, grootste ex. 39mm
vloedlijn	enkel fragmenten doubletten; één erg oud; 2 juveniele (75 en 89 mm)
vloedlijn vloedlijn	1000den doubletten, alle vers en waarvan 100den levend; vele 10tallen ingegraven in het zand; 1000den dode dieren los tus- sen de lege schelpen; 10tallen juveniele doubletten (vanaf 30 mm)
vloedlijn in deel van vloedlijn dichtst bij zee in deel van vloedlijn dichtst bij zee vloedlijn deel van vloedlijn dichtst bij zee vloedlijn vloedlijn	losse klep, oud allen licht beschadigd, grootste 24 mm hoog 3 ex. beschadigd, grootste 14 mm hoog
in deel van vloedlijn dichtst bij dijk	10tallen, doubletten 100den losse kleppen, vaak nog met deel van periostracum.
vloedlijn in deel van vloedlijn dichtst bij zee in deel van vloedlijn dichtst bij zee	10tallen, één ex. voor meer dan 50% overdekt met periostracum 10tallen doubletten, vers slechts één ex. volledig 10tallen, 1 vers ex. met 5 rijen vlekjes

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
Natica catena	Tepelhoren	2	
Ocenebra erinacea	Stekelhoren	1	
Ophiura texturata	Slangster	2	D+L
Ostrea edulis	Oester	3	
Patella vulgata	Schaalhoren	1	
Petricola pholadiformis	Amerikaanse boormossel	A	
Spisula solida	Stevige strandschelp	A	L+D
Spisula subtruncata	Halfgeknotte strandschelp	A	L+D
Tellina fabula	Rechtsgestrepte platschelp	A	
Tellina tenuis	Tere platschelp	1	
Venerupis senegalensis	Tapijtschelp	A	
Zirfea crispata	Ruwe boormossel	1	
Fossiele tweekleppige		1	
Klein horentje		1	
Tweekleppige		1	

Datum: 17 april 1992.

Gemeente: tussen St.-Idesbald en Koksijde.

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
Asterias rubens	Zeester	2	L
Cerastoderma edule	Kokkel	A	D
Donax vittatus	Zaagje	E	
Ensis directus	Amerikaanse zwaardschede	A	D+L
Macoma balthica	Nonnetje	E	
Macra corallina ciner.	Grote strandschelp	A	D+L
Mya truncata	Afgeknotte gaper	4	
Spisula subtruncata	Halfgeknotte strandschelp	A	D+L
Tellina fabula	Rechtsgestrepte platschelp	1	
Venerupis senegalensis	Tapijtschelp	5	
Zirfea crispata	Ruwe boormossel	3	

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

in deel van vloedlijn dichtst bij zee	één ex. met bruine vlekjes onder sutuur (licht beschadigd), ander oud en beschadigd oud, beschadigd, 22mm.
in deel van vloedlijn dichtst bij zee	levend ex.: 10cm; dood exemplaar is onvolledig
vloedlijn	één linker- en twee rechterkleppen
vloedlijn	
vloedlijn	10tallen losse kleppen
vloedlijn	10tallen verse doubletten en 10tallen levend
vloedlijn	10tallen verse doubletten en 10tallen levend
vloedlijn	doubletten, 10tallen
vloedlijn	doublet
in deel van vloedlijn dichtst bij dijk	10tallen, 5 doubletten waarvan twee vers en met vlekkenpatroon. Kleppen van 50mm algemeen
vloedlijn	
vloedlijn	fragment, niet gedetermineerd
in zand na reinigen van schelpen	mogelijk Cingula
vloedlijn	fragment, slotgedeelte bijna horizontaal, behoort tot familie Cardiidae

(weinig schelpen; deze lijst geeft geen volledig overzicht, maar enkel de meest interessante vondsten op een strook van ongeveer 200 m lengte).

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

grootste 17cm
twee doubletten waarvan één met dode dier
sommige met resten van periostracum
enkele 100den, waarvan 10tallen levend
doubletten
één dood en twee levende ex., sommigen met
gedeeltelijk periostracum
resten van periostracum nog aanwezig
10tallen levend, meesten nog deels overdekt
met periostracum
losse klep
losse kleppen, grootste 53mm
fragmenten

Datum: 17 april 1992.

Gemeente: Middelkerke.

LATIJSSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
=====			
<i>Abra alba</i>	Witte dunschaal	E	V+L
<i>Acanthocardia echinata</i>	Gedoornde hartschelp	1	
<i>Barnea candida</i>	Witte boormossel	25	
<i>Buccinum undatum</i>	Wulk	2	
<i>Cerastoderma edule</i>	Kokkel	A	
<i>Crepidula fornicata</i>	Muiltje	1	V
<i>Donax vittatus</i>	Zaagje	E	
<i>Ensis directus</i>	Amerikaanse zwaardschede	M	V+L
<i>Ensis minor</i>	Klein tafelmesheft	3	
<i>Ensis siliqua</i>	Tafelmesheft	2	
<i>Epitonium clathrus</i>	Wenteltrap	4	
<i>Gibbula cineraria</i>	Asgrauwe tolhoren	1	
<i>Littorina littorea</i>	Gewone alikruik	A	L
<i>Littorina saxatilis</i>	Ruwe alikruik	A	L
<i>Macoma balthica</i>	Nonnetje	A	V+L
<i>Mactra corallina ciner.</i>	Grote strandschelp	A	L
<i>Mytilis edulis</i>	Mossel	A	V
<i>Nassarius reticulatus</i>	Gewone Fuikhoren	2	
<i>Natica alderi</i>	Glanzende tepelhoren	17	
<i>Natica catena</i>	Tepelhoren	4	
<i>Ocenebra erinacea</i>	Stekelhoren	1	
<i>Ophiura texturata</i>	Slangster	A	L
<i>Petricola pholadiformis</i>	Amerikaanse boormossel	A	

(massa's schelpen bijeengespoeld naast golfbrekers; de gegevens in onderstaande tabel hebben betrekking op het materiaal dat tegen één golfbreker was aangespoeld).

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

tegen onderrand van golfbreker

op golfbreker
op golfbreker

verspreid over strand

vier doubletten waarvan twee levend;
grootste (losse klep): 19mm.
fragment
grootste 55mm; vijf (juvenile) kleppen kleiner
dan 30mm (kleinste 25mm); vijf kleppen met
apofyse (waaronder één juvenile);
fragmenten
een tiental met paarse vlekken-tekening (vooral
rond topgedeelte)
met gedeelte van periostracum
twee verse doubletten met deel van periostracum;
kleinste klep: 15mm.
100den verse doubletten; 10tallen levende ex.;
10tallen juvenile doubletten (vanaf 30 mm)
doubletten, oud
één doublet en één losse klep, beide oud
grootste (24mm) met in spiraalbanden (2 per
winding) gerangschikte bruine vlekjes.
oud, 10mm
grootste 21mm hoog

doubletten; één levend ex.; één juvenile
klep (10mm).
10tallen losse kleppen, vaak met deel van
periostracum; 1 levend doublet.
vele 10tallen, ook juveniel (kleinste: 7 mm).
beide beschadigd aan top
alles oud; drie met door olie vergroeide
laatste winding (één ex. hiervan met vlekjes)
twee oude ex.; bij de twee andere zijn de bruine
strepen onder de sutuur vrij duidelijk
zichtbaar; grootste 30mm hoog.
oud, 23mm, licht beschadigd
enkele 10tallen, grootste 11cm
enkele 10tallen, 5 doubletten (het kleinste
juveniel: 13mm)

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
Scrobicularia plana	Platte slijkgaper	1	
Spisula solida	Stevige strandschelp	E	
Spisula subtruncata	Halfgeknotte strandschelp	M	L+D
Tellina fabula	Rechtsgestreepte platschelp	3	
Venerupis senegalensis	Tapijtschelp	3	

Datum: 17 april 1992.

Gemeente: Oostduinkerke.

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
Abra alba	Witte dunschaal	A	D+L
Cerastoderma edule	Kokkel	A	
Crepidula fornicata	Muiltje	1	L
Donax vittatus	Zaagje	A	
Echinocardium cordatum	Hartegel/Zeeklit	A	D
Ensis directus	Amerikaanse zwaardschede	A	
Macoma balthica	Nonnetje	A	
Mactra corallina ciner.	Grote strandschelp	E	
Mya truncata	Afgeknotte gaper	1	
Petricola pholadiformis	Amerikaanse boormossel	E	
Spisula solida	Stevige strandschelp	A	
Spisula subtruncata	Halfgeknotte strandschelp	A	
Tellina fabula	Rechtsgestreepte platschelp	3	
Tellina tenuis	Tere platschelp	3	
Venerupis senegalensis	Tapijtschelp	1	
Zirfea crispata	Ruwe boormossel	1	

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

=====

oude losse klep; onderrand lichtjes beschadigd
losse kleppen
1000den doubletten, vele levend, grootte ong.
3 à 3.5cm, met periostracum;
ook 100den juveniele kleppen, kleinste: 9mm.
doubletten
één losse klep (met paars-bruine vlekken) en
2 doubletten.

(zeer weinig schelpen op het strand; deze lijst geeft een overzicht van de vondsten op een strook strand van enkele honderden meters lang).

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

=====

in deel van vloedlijn dichtst bij dijk

10tallen doubletten, grootste 18mm lang
vele losse kleppen

in deel van vloedlijn dichtst bij dijk

losse kleppen
enkele 100den, met vleesresten, 4 tot 5cm
10tallen, doubletten, één jong ex. (46mm)
enkele doubletten
losse kleppen
fragment
losse kleppen
losse kleppen, twee met doorboring;
enkele verse kleppen.
losse kleppen, één met doorboring;
enkele vers, deels bedekt met periostracum
doubletten
2 doubletten, één losse klep
beschadigde klep
fragment